

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ: ФІНАНСОВІ РИЗИКИ І
ПЕРЕВАГИ ВІД ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО БАНКІВСЬКОГО
КАПІТАЛУ**

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено діяльність та акцентовано увагу на ризиках і перевагах комерційних банків, які діють в межах однієї держави, комерційних банків з іноземним капіталом і офшорних банківських структур в умовах глобалізації та інтеграції. Зокрема, автор виділив фінансові ризики і переваги для країни і окремих суб'єктів економіки від функціонування комерційних банків, що діють в межах держави, комерційних банків з іноземним капіталом та офшорних банків. Акцентовано увагу на особливостях діяльності даних банківських структур в межах світової фінансової системи та банків окремої держави. Обґрунтовано необхідність збереження та підтримання стабільності комерційних банків, капітал яких не має іноземного походження, як одного із важливих індикаторів підтримки фінансової безпеки держави. У ході дослідження встановлено, що кінцеве рішення щодо переваг від діяльності тих чи інших банківських структур комерційного характеру і ризиків пов'язаних з ними приймає окремий економічний суб'єкт, тим самим підсилюючи певні позитивні характеристики та ризики пов'язані з їх діяльністю.

Ключові слова: глобалізація, інтеграція, фінансові ризики, комерційні банки, банки з іноземним капіталом, транснаціональні банки, офшорні банки.

АННОТАЦИЯ. В статье исследована деятельность и акцентировано внимание на рисках и преимуществах деятельности коммерческих банков,

действующих в пределах одного государства, коммерческих банков с иностранным капиталом и оффшорных банковских структур в условиях глобализации и интеграции. В частности, автор выделил финансовые риски и преимущества для страны и отдельных субъектов экономики от функционирования коммерческих банков, действующих в пределах государства, коммерческих банков с иностранным капиталом и оффшорных банков. Акцентируется внимание на особенностях деятельности данных банковских структур в рамках мировой финансовой системы и банков отдельного государства. Обоснована необходимость сохранения и поддержания стабильности коммерческих банков, капитал которых не имеет иностранного происхождения, как одного из важных индикаторов поддержки финансовой безопасности государства. Во время исследования установлено, что окончательное решение о преимуществах от деятельности тех или иных банковских структур коммерческого характера и рисков связанных с ними принимает отдельный экономический субъект, тем самым усиливая определенные положительные характеристики и риски связанные с их деятельностью.

Ключевые слова: глобализация, интеграция, финансовые риски, коммерческие банки, банки с иностранным капиталом, транснациональные банки, оффшорные банки.

ANNOTATION. In the article explores activities and focuses on the risks and benefits of commercial banks operating within a single country, commercial banks with foreign capital and offshore banking structures in a context of globalization and integration. In particular, the author highlighted the financial risks and advantages for the country and certain economic entities from the functioning of commercial banks operating within the country, commercial banks with foreign capital and offshore banks. The attention is paid to the peculiarities of the activity of data of banking structures within the limits of the world financial system and banks of the separate country. The necessity of preserving and maintaining the stability of commercial

banks, the capital of which is not of foreign origin, is substantiated as one of the important indicators of support of financial security of the state. During study we found that a final decision on the benefits of the activities of certain banking structures of a commercial nature and the risks associated with them is taken by a separate economic entity, thereby enhancing certain positive characteristics and risks associated with their activities.

Keywords: globalization, integration, financial risks, commercial banks, banks with foreign capital, multinational banks, offshore banks.

Постановка проблеми. Глобалізація та інтеграція сформували єдиний ринок капіталів, що, безперечно, призвело до поширення діяльності комерційних банківських установ за межі конкретних держав. Діяльність банків з іноземним капіталом спричинила формування таких структур як транснаціональні банки та офшорні банківські структури. На шляху отримання власних прибутків банки переміщують капітал у ті країни де більший прибуток, кращі, дешевші умови праці, гарна політична ситуація, низькі податки тощо, що дозволяє більш ефективно використовувати капітал, однак для окремих країн та суб'єктів це має як позитивні, так і негативні наслідки.

Дослідження причин виникнення фінансових ризиків та переваг для окремих країн і суб'єктів, на нашу думку, надасть можливість більш виважено та свідомо ставитись до підбору комерційного банку вкладаючи в нього кошти або ж беручи кредит, тим самим висловлюючи власну думку з приводу переваг та фінансових ризиків, які генерують комерційні банки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність банків з іноземним капіталом досліджували: О. Дзюблюк, О. Владимир [3], М. Г. Дмитренко, Ю. В. Жежерун [4], Є. С. Осадчий [9], Л. М. Пилипенко [11]. Кредитний ризик у банківській сфері аналізував у своїх працях Л. О. Вдовенко [1], Ю. В. Ніколаєнко [8]. У власних дослідженнях акцентували увагу на діяльності банків з іноземним капіталом таких як великі структури ТНБ наступні науковці: Г. В. Дурицька [5], А. В. Кулай [6].

Діяльність офшорних банків є об'єктом дослідження О. Стрілки [12], роль офшорних зон у соціально-економічному розвитку країни аналізував О. Манзюк [7]. Світову банківську систему досліджували Т. О. Голоядова [2], О. О. Павлюк [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність даної теми зумовлена тим, що діяльність будь-кого суб'єкта будь це юридична чи фізична особа не обходиться без комерційних банківських установ. Останні на шляху отримання власних прибутків здійснюють вплив не лише на окремих економічних суб'єктів, а й безпосередньо чи опосередковано впливають на стан економіки певної країни. Окрім того банки з іноземним капіталом, великі банки з іноземним капіталом такі як ТНБ, офшорні банки лобіюючи власні інтереси можуть посягнути навіть на фінансову безпеку держави, світу.

Не зважаючи на численні наукові доробки стосовно діяльності комерційних банків, діяльності банків з іноземним капіталом, ТНБ, офшорних банків питання ризиків та переваг від їх діяльності для економіки країни та окремих економічних суб'єктів в повній мірі не є дослідженим та розкритим, а тому подальше дослідження означеного питання є актуальним.

З нашого погляду, дане питання вимагає постійного моніторингу банківського законодавства, моніторингу рішень світової економіки, міжнародних фінансово-кредитних організацій, а тому питання є досить рухливим та змінним, що також обумовлює необхідність і актуальність даного дослідження і в подальшому.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу процесу глобалізації та інтеграції в банківській сфері на діяльність та стан економіки певної країни та окремих економічних суб'єктів крізь призму означення фінансових ризиків та переваг від вкладення коштів, отримання кредитних ресурсів в комерційних банках, які діють в межах держави, банків з іноземним капіталом, офшорних банках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий ризик – невід'ємна складова діяльності будь-якої фізичної та юридичної особи. Оскільки банківська сфера – сфера взаємодії багатьох економічних суб'єктів та банківської установи,

то відповідно ризик банків позначається і на інших суб'єктах, котрі взаємодіють з даною банківською установою, а тому, з нашого погляду, банківський ризик – ризик підвищеної небезпеки та складності, оскільки він зачіпає інтереси багатьох економічних суб'єктів.

На банківський ризик впливають досить багато чинників серед яких є зовнішні та внутрішні. Безперечно, що процеси глобалізації та інтеграції не оминули таку важливу сферу економічного і соціального життя як банківську, тобто банківські установи можуть діяти і на міжнародному рівні, а отже, зовнішні ризики таких установ залежать і від дій суб'єктів міжнародного рівня, стану на міжнародному фінансовому ринку, договорів держав про спільну торгівлю, податкового законодавства окремих держав, валютних обмежень, політичних домовленостей між окремими державами, міжнародного банківського законодавства тощо.

Визначимо які ж ризики та переваги несуть у собі банки з іноземним капіталом для певної країни (табл. 1).

Окрім банків з іноземним капіталом досить успішно в останній час функціонують такі банківські установи як офшорні банки. Нерідко ТНБ у своїй структурі мають офшорні банківські установи або ж повністю перетворюються на офшорні банки.

Офшорні банки ведуть свою діяльність у офшорних фінансових центрах забезпечуючи великі потоки капіталів та власні надприбутки оскільки рахунки даних установ досить часто звільнені від податків та контролю [12]. Безперечно це має свої позитивні риси, однак поширення діяльності офшорних банків, з нашого погляду, - це зазіхання на фінансову безпеку світу, а тому провідні країни світу та міжнародні фінансові організації намагаються боротися з даними банківськими структурами. Безперечно, що як би дані структури несучи в собі таку велику загрозу не мали жодних переваг для економік окремих держав та світу, а лобіювали лише власні інтереси та інтереси окремих могутніх економічних суб'єктів, з нашого погляду, боротьба з даними установами була б більш жорсткою.

Переваги та ризики банків з іноземним капіталом, в тому числі ТНБ для країни та окремих економічних суб'єктів

Особливості діяльності	Ризики для країни та окремих суб'єктів	Переваги для країни та окремих суб'єктів
<ul style="list-style-type: none"> - діяльність залежить від міжнародних, державних, регіональних домовленостей; - діяльність в умовах законодавчої бази щодо регулювання банківської діяльності, страхового законодавства, судової та податкової систем, інфляційних процесів та очікувань, економічного розвитку, галузевих особливостей декількох держав та постійне врахування і відстеження законодавчих змін декількох / багатьох країн світу та міжнародного законодавства; - діяльність в умовах «звичаїв» декількох держав; - захист вкладників та банківської установи залежить від законодавства певної держави резидента та законодавства щодо участі нерезидента у діяльності банку; - ТНБ – центри проходження значних фінансових потоків; - постійна конкуренція з «офшорним банківським бізнесом»; - можливість створення та функціонування транснаціональних банків в якості «офшорних банківських установ» 	<ul style="list-style-type: none"> - ризик неякісних перекладів або ж мовного бар'єру; - посилення валютних ризиків внаслідок коливання валютних курсів та стрімкого відтоку капіталів ТНБ; - ризик акцентування власників на отриманні прибутків та ігнорування інтересів певної держави, як наслідок гальмування розвитку виробництва певних галузей, держави; - ризик витіснення вітчизняних банків іноземними, які мають кращі фінансові продукти, дешевші ресурси тощо; - здійснення операцій з нерезидентами, яких складніше притягти до відповідальності за порушення; - ризик лобювання інтересів нерезидентів; - ризик зниження фінансової стійкості банківської системи певної країни, ризик посягання на монетарну систему та фінансову безпеку окремих держав за рахунок залучення іноземного капіталу; - здійснення великомасштабних фінансових операцій, що можуть забезпечити надприбутки або ж призвести до значних збитків; - залежність від транснаціонального бізнесу та переливів його капіталів; - вплив капіталу у вигляді депозитів за кордон на кращих умовах; - ризик пов'язаний з ускладненням банківського нагляду за операціями філій транснаціональних банків; - ризик адаптації та прийняття банківських іноземних продуктів вітчизняними клієнтами банку 	<ul style="list-style-type: none"> - приплив додаткового іноземного капіталу за рахунок чого може поживатись економіка, конкуренція, покращитись якість обслуговування клієнтів, відбутись зростання зайнятості; - розширення можливостей банківського кредитування; - можливість до збільшення капіталу банку; - додаткове залучення в країну іноземної валюти; - зростання надходжень до бюджету у вигляді податків; - розширення спектру надання якісних банківських продуктів; - можливість залучення новітніх іноземних технологій щодо управління банком, залучення нової техніки; - можливість підтримки комерційних банків певної країни, що мають проблеми; - іноземний капітал досить часто є дешевшим ніж вітчизняний; - підвищення якості гарантування вкладів; - володіння більш широким інформаційним забезпеченням; - розширення клієнтської бази за рахунок нерезидентів; - підтримання платіжного балансу країни

Джерело: узагальнено на основі [2, 3, 4, 5, 6, 9, 11]

Проаналізуємо які ж саме ризики та переваги мають банківські офшорні структури (табл. 2).

Переваги та ризики офшорних банків для країни та окремих економічних суб'єктів

Особливості діяльності	Ризики для країни та окремих суб'єктів	Переваги для країни та окремих суб'єктів
<ul style="list-style-type: none"> - врахування особливостей податкових систем та законодавчої бази багатьох країн світу; - діяльність в умовах відміни податкового навантаження та аналізу рахунків державними структурами; - здійснення операцій переважно в іноземній валюті; - центри проходження основних фінансових та інвестиційних потоків світу; - транснаціональні компанії є головними клієнтами даних банків; - робота у сфері «офшорного банківського бізнесу» без ліцензії суворо карається законом; - власники відповідають за зобов'язаннями офшорного банку тільки в межах сплаченого статутного капіталу; - постійний взаємозв'язок між державними органами країни реєстрації і офшорним банком; - постійна конкуренція «офшорного банківського бізнесу»; - власниками можуть бути будь-які юридичні або фізичні особи; - діяльність в умовах антиофшорної політики на міждержавному рівні; - засновники офшорних банків - провідні банки та транснаціональні корпорації, які використовують пільги й переваги офшорних банківських операцій для своєї вигоди; - рахунки офшорних банків складають близько 10 % світового багатства 	<ul style="list-style-type: none"> - нерезиденти є основними клієнтами банку, а їх потім важко притягти до відповідальності за порушення умов кредитування; - ризик постійних законодавчих змін в банківській офшорній сфері; - офшорний банк має право без обмежень відкривати рахунки в банках світу, причому якщо в країні реєстрації немає податків та обов'язкового аудиту, не потрібно повідомляти про відкриті рахунки владі – а це створює могутні неконтрольовані фінансові потоки та є посередником переміщення «тіньових грошей світової еліти»; - офшорні банки вагома складова виникнення економічних та соціальних проблем окремих держав та світової економіки: підірив фіскальної бази, відмивання нелегальних статків, виникнення неконтрольованих грошових потоків; - посягання на фінансову безпеку окремих країн та світу та дестабілізація глобальної фінансової системи 	<ul style="list-style-type: none"> - полегшення або повністю зняття оподаткування; - надає додаткові можливості для розвитку бізнесу підприємців з країн із високими податками, жорстким валютним контролем, неконвертованою національною валютою, інфляцією та конфіскаційними настроями влади й суспільства

Джерело: узагальнено на основі [2, 7, 12]

Фінансова безпека держави – важлива складова її самобутності та розвитку, а тому, з нашого погляду, значне поширення діяльності банків з іноземним капіталом, вивезення капіталу в офшорні банківські центри – це посягання на фінансову безпеку держави. Вважаємо, що саме тому держава повинна активно

підтримувати власні банківські установи, які безперечно несуть в собі як певні позитивні риси, так і фінансові ризики для країни в цілому та для окремих економічних суб'єктів зокрема (табл. 3).

Таблиця 3

Переваги та ризики комерційних банків, що діють в межах країни для країни та окремих економічних суб'єктів

Особливості діяльності	Ризики для країни та окремих суб'єктів	Переваги для країни та окремих суб'єктів
<ul style="list-style-type: none"> - функціонують в межах певної країни; - діяльність залежить від банківського законодавства та ліцензійних умов певної держави; - діяльність залежить від рішень, що приймає керівництво банку; - перебувають і залежать від дій податкової, судової системи, страхового законодавства певної країни; - діяльність в умовах «звичаїв певної країни»; - захист вкладників та банківської установи залежить від законодавства певної держави 	<ul style="list-style-type: none"> - діяльність залежить від валютних ризиків та обмежень в межах певної країни; - ризики, що залежить від стану економіки певної країни, інфляційних процесів та очікувань; - ризики, що залежать від можливостей технічної оснащеності і забезпечення банків певної країни; - ризики, що виникають в умовах конкуренції в межах певної держави в т. ч. з банками з іноземним капіталом; - комерційні банки керуються обмежувальними критеріями центрального банку певної держави щодо банківського законодавства та інтерпретацією даним центральним банком Базельської угоди; - ризики пов'язані з обмеженістю капіталу; - висока вартість капіталу порівняно з іноземним 	<ul style="list-style-type: none"> - фінансування проектів важливих для економіки країни; - відсутній тиск на діяльність іншими державами та нерезидентами; - досить легко регулювати діяльність банків центральному банку; - капітал банку більш стійкий до валютних коливань

Джерело: узагальнено на основі [1,8]

Окремим видом банківських установ є глобальні та регіональні банки, котрі не вважаються центральними, однак їх діяльність не є комерційною. До даних банківських установ належать – Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків, ЄБРР та ін. Дані банківські установи мають свою специфіку ризиків, зокрема їх ризики пов'язані з несвоєчасним поверненням кредитів певними державами, невиконанням поставлених програм під які надавалися грошові кошти, залежність від розвитку світового господарства тощо.

Висновки. Глобалізація та інтеграція в банківській сфері має свої певні особливості, переваги, генерує фінансові ризики, однак переміщення капіталів у

русло надприбутків є неминучим. Важливою перевагою діяльності банків з іноземним капіталом є можливість залучення додаткового капіталу в економіку країни, однак може виявитись, що даний капітал лобіює чийсь інтереси, а деякі важливі для країни галузі залишаються без фінансування, окрім того використання даного капіталу знижує рівень фінансової безпеки країни. Діяльність офшорних банків, безперечно – можливість уникнення податків та контролю виникнення прибутків, однак офшорний капітал – капітал, що може посягнути на фінансову безпеку держави, світу на шляху отримання надприбутків. Результати проведеного дослідження свідчать, що держава та центральний банк повинні постійно тримати під контролем діяльність банків з іноземним капіталом та виведення капіталів окремих компаній в офшорні банки маневруючи між перевагами від їх діяльності та фінансовою безпекою держави.

Діяльність комерційних банків, капітал яких належить резидентам – запорука фінансової безпеки країни, окрім того його легше контролювати національному банку, даний капітал більш стійкий до валютних коливань та враховує інтереси розвитку національної економіки, однак можливості до його розширення є вичерпними.

Бібліографічний список

1. Вдовенко Л. О. Кредитні ризики в системі банківського кредитування [Електронний ресурс] / Л. О. Вдовенко // Економічний часопис. – XXI. – 2013. – № 3-4(1). – С. 79-82. – Режим доступу до журн. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_3-4%281%29__23.

2. Голоядова Т. О. Світова банківська система і нові стратегічні напрями банківського нагляду та регулювання за базельськими стандартами [Електронний ресурс] / Т. О. Голоядова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2014. – № 7. – С. 99-101. – Режим доступу до журн. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_7_25.

3. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / Олександр Дзюблюк, Ольга Владимир // Вісник НБУ . – 2014. – травень. – С. 26-33.

4. Дмитренко М. Г. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківського сектору України / М. Г. Дмитренко, Ю. В. Жежерун // Фінансовий простір. – 2015. – № 2(18). – С. 14-21.
5. Дурицька Г. В. Сучасні тенденції транснаціоналізації та їхній вплив на економіку України / Г. В. Дурицька // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2013. – № 2(17). – С. 39-45.
6. Кулай А. В. Роль транснаціональних банків у формуванні ринку банківських послуг ЄС / А. В. Кулай // Збірник наукових праць «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – 2014. – Випуск 11 (41). – Ч. 3. – С. 105-121.
7. Манзюк О. Роль офшорних зон у соціально-економічному розвитку країни / О. Манзюк // Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». – 2014. – Вип. 38. – С. 478-483.
8. Ніколаєнко Ю. В. Економічна сутність кредитного ризику у банківській сфері: особливості і проблеми / Ю. В. Ніколаєнко // Економіка та держава. – 2015. – № 12. – С. 42-45.
9. Осадчий Є. С. Банки з іноземним капіталом на ринку України: проблеми та перспективи розвитку / Є. С. Осадчий // Стратегія економічного розвитку України. – 2013. – № 33. – С. 94-102.
10. Павлюк О. О. Сучасні тенденції розвитку світової банківської системи / О. О. Павлюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 9. – Ч. 4. – С. 22-25.
11. Пилипенко Л. М. Іноземний капітал у банківській системі України як чинник впливу на фінансову безпеку держави : дис. канд. екон. наук. : 21.04.01. / Лариса Миколаївна Пилипенко. – К., 2016. – 209 с.
12. Стрілька О. Аналіз діяльності банківських офшорних зон / Оксана Стрілька // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2014. – № 14. – С. 35-39.